

F O A I E

pentru

mințe, inimă și literatură.

№. 6.

Luni, 10. Februarie

1847.

А н т и - с к і а з л.

(Апкеіере.)

Форма лимбеі поастре есте чеа маі mare довадъ, — о довадъ перъстърнавиль пентрѣ а еі romanitate. Ачеастъ формъ а сѣптжъгат орі че кѣвжнт стрейнѣ с'а прііміт орі с'а дндесат фъръ воіа поастрѣ дн лимбъ. Претзгіндеие форма, ші пѣ матеріа дѣ характеръл оріцінеі дн орі че лимбъ: кѣчї лимбъ вергъръ, адекъ фъръ де пічі вн кѣвжнт днпрѣмзтат пѣ се афелъ. Дн тоатъ патѣра матеріа есте о массъ тоартъ; форма о днвінде, о днсѣффледеште, тї дѣ віацъ. Че есте спре ессепилъ кѣвжнтел зтѣ орі омѣ пропзчїат астфел? Оаре пѣ есте идея че пі-о формът пої де омѣ чеа маі абстрасъ, чеа маі сеакъ? Іар кжнд воїѣ зїче: омѣл, атзчї орі чїне сїмте, кѣ кѣвжнтел ачеста есте днсѣффледїт прїп формъ. — Веръл тѣтърѣ се vede дн рѣсескъл metу шї тѣтърѣ дн словеанъл шетла. Дар кжнд а зїс ромжнъл тѣтѣра, тѣтѣреї, тѣтѣреле, тѣтѣрелор, шї а тѣтѣра, — тѣтѣраре, тѣтѣраї, тѣтѣрассет, тѣтѣравоїѣ, — тѣтѣрат, тѣтѣртѣтърѣ, оаре атзчї матеріа словеанъ пѣ есте днвінсъ, — свѣжвгатъ, трасъ шї характерїзатъ де форма романъ?

Прекът маіна оларълї кѣрмвїт де тѣїестріа лѣї шї де дндемжнтате домнеште песте лѣтѣ, шї прекът стїлъл артїстълї дѣ віацъ пітрелор: ашеа форма лимбеї домнеште песте матеріа еї шї о днсѣффледеште. Дакъ одатъ кѣвїнтеле стрейне сжнт свѣжвгате де форма романъ, пѣмаї вн капѣ секѣ пѣ vede, кѣ елетжнтел челлѣ домнїтор есте романѣ. Пѣлп кжнд вор тѣї формеле лимбеї поастре, — формелә маї вжртос алле деклїпчїзїмлор шї алле кѣвжвгчїзїмлор, — сѣ лѣсъм кѣ кѣвїнтелѣ словене сжнт пзціне пѣ лжнгъ челле романе, — шї дн локъл тѣлтора дїп ачелле авет алтеле ромжне, — пѣлп атзчї romanitateа ромжнїлор шї а лимбеї лор есте атжт де сїгъръ дн контра кѣдереї, прекжт сжнт де сїгѣрї фрѣтмошїї пострї алпї де комателе лор кѣлшї шї тѣрѣаа Дѣнѣре де кѣрсъл еї.

Челле че ле маї зїче ачел ом, де дн-тетеїатъл вѣвїлор, де о монедъ кѣ днскрїсѣ словеанѣ шї алтеле де ачесте, кжт пентрѣ оріцінеа лимбеї поастре сжнт тоте де прїсос. Лїмба ромжнъл ворѣеште еа пентрѣ сїне преа лѣтїнат. Іар кѣ лїмба словеанъ а домнїт дн вїсерїка ромжнїлор шї лїтереле греко-чїрїліене асеменеа дела свта а ІХа о штїт шї пої. Нѣмаї ачееа

нѣ есте адеврѣтъ, unde ел дѣшѣ дѣ до петек zikand къ шѣ kpedinga шѣ літереле ле авем дела рѣшѣ! Літереле не каре ле-а addѣс Чіріллѣ сѣнт літереле грече дін сѣтеле а 8а, а 9а шѣ а 10 дѣпъ Хс., пре-кѣт се поате дѣкpedinga орѣ чіне възкѣд маѣскрѣсе грече дін тѣмпѣл ачелла *), а-фарѣ де кѣтева, формате преа дѣцелле-пѣште дѣпъ пѣтѣрѣл сѣнетелор лімбеї словене. Ачесте літере нѣ нѣ ле-аѣ addѣс рѣшѣ, чѣ вѣлгаріѣ, шѣ ле-ам прѣіміт шѣ пої тот де аколо де unde ле-аѣ прѣіміт рѣшѣ. Нічѣ крештінізмѣл нѣ нѣ л'аѣ addѣс рѣшѣ. Ної л'ам авѣт кѣ тѣлт маї дѣпайте де сѣ-міндііле словене, — атѣнчѣ кѣнд рѣшѣ шѣ алді скїаї трѣїаѣ дѣкѣт прѣо пѣдѣрѣ шѣ прѣо вѣлді. Дѣ ачѣаста еѣ нѣ те дѣте-меїезѣ нічѣ пе Тертіліанѣ, нічѣ пе Орїгене-карїі амѣндої скрїїнд дѣ сѣта а 2а дѣпъ Хс. ворѣскѣ, къ Хс. ар фѣ кѣпоскѣт дѣ Дація, дѣ Сарматїа шѣ ла скїтї. Еѣ те дѣтемеїезѣ іар пе лімба ромѣнѣ, каре аре оарекаре рѣтѣшїде веки че пе лѣмі-неазѣ дѣ пѣтѣл ачѣста. Спре есс: пѣ-ресїмі, пѣресїтѣ, нѣ есте алт чева де-кѣт quadragesima, каре термінѣ. нѣ л'аѣ ромѣнїї нічѣ дела гречѣ нічѣ дела вѣлгарї; апої пѣтеле де крештінѣ, каре есте іарѣ о преціоасѣ рѣтѣшїдѣ дін лімба ромѣнѣ дін Італїа дін сѣта I. шѣ а ІІа дѣпъ Хс. Romanїї нѣ зїчеаѣ лѣї Хс. Christus, чѣ Chrestus, шѣ крештінілор Chrestiani**)

шѣ Chrestini. Даѣт крештінізмѣл ар фѣ фост кѣпоскѣт ромѣнілор прѣо гречѣ орѣ прѣо словенї, атѣнчѣ дела Хрїстос, каре кѣвѣнт с'а прѣіміт дін літерціа словѣанѣ фѣрѣ нічѣ о фортѣ, — ар фѣ зїс еї Хрї-стіанї; дѣр ромѣнѣл а зїс кѣт штіеа зїче дін Італїа. Маї сѣнт шѣ алте ѣрме. Дѣр крѣдем къ крештінізмѣл ва фѣ фост лѣ-віедїї ромѣнї, дѣпъ атѣте дѣкѣрѣтѣре де-варѣварї, дѣтр'о старе тікѣлоасѣ, с'а рѣдѣ-темеїат апої дѣ сѣта а ІХа; дѣр дін пе-порочїреа поастрѣ тѣлгѣереа крештіні-тѣдѣї ні о дѣтерѣ сѣнт жѣгѣл словенїзмѣ-лѣї, нѣ рѣшѣ, чѣ словѣно-вѣлгарїї. Кїар шѣ маї тѣрзїѣ штіт, къ нѣ молдавїенїї дела рѣшѣ, чѣ рѣшѣї дела молдавїенїї аѣ прѣіміт дѣ тѣлте дѣдї лѣтїнѣ атѣт дѣ вїсерїкѣ кѣт шѣ афарѣ де вїсерїкѣ. Бїне ле штіе ачесте омѣл пострѣ шѣ де нѣ ле-ар фѣ а-флат дела D. Хѣждѣѣ: пѣтѣрѣкѣ дѣсѣшїї ле пропѣнеа одаѣт дѣпѣдѣчеїлор сѣї Ашеа есте, пої штіт шѣ нѣ пѣтем пега, къ дела сѣта а ІХа пѣлѣ ла капѣтѣл сѣ-теї а XVI, шѣ маї адеврѣрат пѣлѣ дѣ сѣта а XVII лімба словѣанѣ а аппѣсат шѣ вї-серїка шѣ кѣртѣа ромѣнілор; іар літереле греко-чірїліїене де атѣнчѣ шѣ пѣлѣ акѣт*)

*) Кантемір а дѣрѣдѣчинат дѣтре ромѣнїї о пѣрере грешїтѣ, къ літереле словене шѣ лім-ба словѣанѣ с'ар фѣ дѣтродѣс ла ромѣнїї дѣ-пѣ сїнодѣл дела Флоренціа. Кантемір н'а авѣт алте ісвоаре пе тѣнѣ, декѣт ачелле пе каре ле-а авѣт шѣ міністрѣл сѣѣ ворнікѣл Іоан Некѣлчеа (еллѣ фѣсѣсѣ хатманѣ ла Кан-тімірѣ дѣ а. 1711; іар кѣнд скрїеа історїа ера ворнікѣт маре). Еѣ кѣпоскѣ преа де ап-проане пе чеї треї крѣнографї маї дѣсѣтпадії аї Молдавїеї: пе логофѣтѣл ѣреке (логофѣт маре ера еллѣ дѣ аппѣл 7100 = 1592 сѣнт

*) Bezī probe de ачесте ла Montfaucon Palaeo-
graphia Graeca, Parisiis 1708. Lib. II—IV.

**) „Judaeos impulsore Chresto assidue tumul-
tuantes“ C. Sveton. Tranq. in vita Claudii.
— Cf. Tertull. Apolog. C. III. Chrestianus.
— Lactant. Inst. L. IV. C. 8 etc.

доаръ de епископатъа дела Opadia mare, de unde ai ce dede паспортъ; дъпъ ачест ессемплъ се iаѣ româniî din Ardeal, ши доар' не vom лва ши пої. Дар, къ ачеллѣ дрептѣ, къ каре с'а скосѣ лимба словесапъ, зрмеазъ съ се скоацъ ши літереле лимбеї словене. С'а скос лъкръл; де че съ нъ се скоатъ ши скоарца лъкрълѣ? Орі къ ел се teme mai тълт де коажа лемпълвї де-кът де лемпѣ? mai тълт де зтвръ де-кът фїндъ? Възъ, къ ши фъръ воїе-мі ш'ам скворитѣ ла евлавіа лѣї.

Дакъ дн inima оменїлор карїї сѣпт маска словелор аратъ евлавізар predomni кълзтра

Аарон челлѣ рѣѣ; prin зрмаре реѣ се зїче ворпїкъл Брекїе), не Костїнї ши не Некълчае. Адевърат песте кълзгъръла Mizail, даскалъл Сїтеон ши логофѣтъл Евстратїе еѣ н'ам пѣтѣт да; дар Некълчае с'а фолосїт де кжте 3. — Ачестї кронוגрафї нъ спънѣ алта, де-кът къ Алессандръ чел вѣн а трїмїс не Грїгорїе Деамвълкѣ ла Константїнопол, каре де аколо с'а дѣс ла патриархъл дела Oxpida ши а addѣс кърдї ши попї сжрѣї, де каре дъпъ кжт анпрїат спънѣ еї ера лїпсъ дн царъ. Адекъ Алессандръ челлѣ вѣнѣ, каре организ не Молдова ши дн прївїнда полїтїкъ ши дн чеа еклесїастїкъ, възжнд лїпса де кърдї шї де попї, а трїмїс ла патриархъл дела Oxpida, кързіа Молдавіа а фост днкїнатъ де тълт, ши де сѣпт каре с'а скос тот сѣпт еллѣ. Нъ зїче нїменї къ атзпчї с'аѣ addѣс днтжїа оаръ. Апої Алессандръ челлѣ вѣнѣ а domnїt дела ann. 1401—1433; prin зрмаре днпїнте de cinodъла дела Флорендіа, де шї кронуграфї тодї, грешесѣ зїкжнд къ атзпчї днтпъратъл ши патриархъл Константїнополїтанѣ лїпсїеаѣ ла Флорендіа. — Еї вїне, съ зїчет ашеа дн Молдавіа; дар апої дн Ardeal ши Bulgaria чїне ле-а днтродѣс? — Нъ mai есте тїмнъла де а не дїне де нїмїкърї. Адевърѣл с'а спъ-нем ши съ нъ не темет къ еллѣ.

кътръ кредїнда стрѣвѣнїлор, реѣаш еї чел дїнтѣїѣ каре і'аш лъзда. Дар еѣ дн къ-поскѣ преа вїне ши ме жърѣ, къ дн вїада лор н'а фост мїнѣт, дн каре съ се фїгжї-дїт де днтемеїатъл кредїндеї ши де лѣмїна еї тѣкар нѣмаї пе жтмѣтате дїн чеа че се гжндеск неконтенїт ла алте интересрї лѣмешї, ла рангърї ши авзїдї! Еллѣ се фѣ-дъреште къ евлавіа дн дндатореазъ а рекъноаште лїмба ромжъл де деплїнїтъ дн кърдїле вїсерїчеї! Azїї евлавіе, азїї лїмвѣ деплїнїтъ дн гѣра зпзіа, каре пе де алтъ парте се пжнѣце къ сжтотем дн-апої ши къ авем невоїе де кълтъръ! Нъ штїе еллѣ, къ кълтѣра — орі де че фїре — се дїне де тжпъ къ кълтѣра лїмбеї? Нъ штїе еллѣ къ дн мїнѣтъл, дн каре се деплїнеште ши се днкїде лїмба днчетоа-зъ пропъшїреа? — „Нѣмаї атжт штїм, кжт пѣтем ворбї.“ Лїмбеле вїї неаппърат зрмеазъ патѣра вїедеї, кареа нъ стъ ло-кълвї нїчї одатъ. Каре сжт дартъ лїмбеле деплїнїте? Ачелле моарте. Ачесте, нѣ-маї ачесте сжнт лїмвї, ла каре нъ mai поцї адавѣце, пе каре нъ ле mai поцї кълтїва, — лїмвї днкїсе. — Дар ачест адевѣрѣ н'а днделлегѣ ачеїа, каре днтжїазъ днтѣне-рекъл лѣмїнеї, моартеа вїедеї. Ignорандїї ши обскѣрандїї нїчї одатъ нъ с'аѣ стѣдїт. а днтплжнта кредїнда ши моралїтатеа дн мїнте ши дн інїмъ ши а о къзѣт аколо, чї с'аѣ авкѣцат тотдѣзпна де скоарцъ, — тотдѣзпна де къвїнте. Еллѣ штїе, къ лїм-ва ромжъл пе лжнѣгъ о формъ де тот італїкъ, аре mai вїне де треї чїнчїмї де къвїнте латїне, ши къ тоате ачесте де 200 de annї декжнд скоасеръм пе словеса-на дн вїсерїкъ, нъ пе-ам латїнїзат dorme-ле „дъпъ днделлесъл челлѣ латїнїзат“ ал

квѣнтелор. Де че дар свѣаръ еі акѣм кѣнд се лапѣдъ кѣте зп кѣжнт словѣанѣ ші дп локѣл лѣі се редѣче челѣ ротѣнск? Де че се свѣрѣ, кѣнд поі дп локѣ де пречестаніе, пе каре нѣ о дпделлеце пічі зп ротѣнѣ, зічет кѣмінекѣтѣрѣ, кѣжнт векиѣ ротѣнѣ, ші дппѣртѣшпре, пе каре о дпделлеце ші воварѣл? Пептрѣ че стрігѣ прпн тоате котітѣрпме, кѣнд дп локѣ де благословеніе, православік, пе каре нѣ ле дпделлеце пічі зп ротѣн: — кѣчі каре штіе че есте влахо, слово, право, слава? пептрѣ че стрігѣ, дакѣ поі зічет віне-кѣжнтаре, віне-зічере, дрептѣ-тѣрптор, дрептѣ-дпнлгѣтор, дрептѣ-лѣв-дѣтор? шчл. — Пептрѣкѣ нѣ вор сѣ дес-кпзѣ окіі віетѣлві ротѣнѣ, сокотпнд кѣ кѣ кѣт вор фі еі маі пе дпделленш тѣлдімеі, кѣ атѣт ачеаста се ва тіра маі тѣлт де кѣмплпта лор прпкопсеалѣ! Іака Апостоліі лѣмінеі лѣі Хс! — Маі вреді о провѣ, кѣ пічі отѣлві пострѣ нѣ і насѣ де латпні-заре? Іатѣо. Еллѣ, каре свѣарѣ дп коа-тра квѣнтелор латпне, дп тот маѣскрі-сѣл сѣѣ зіче релігіе, іар нѣ леце орі релеце пе каре, сетѣлѣнд кѣ леце, дп дпделлеце преа пе зшор тот ротѣнѣл. Да кѣ і-ар пѣса лѣі де латпнізаре, ар зіче еллѣ релігіе, каре е дптрегѣ латпнѣл reli-гіо? — Сѣ вѣ маі арѣтѣ о провѣ, кѣ дп адеврѣ еллѣ ва дптѣперекѣл? Addѣчедіѣв аміате де квѣнтеле чітате маі сѣс діо ма-пѣскрісѣл лѣі, зпде ворвіеа де слава по-роаделор скіте. Аді възѣт, кѣ дѣпѣче ро-тѣнѣл де кѣжнтѣл слава нѣ-ші фортеа-зѣ тот о ідее кѣ словѣанѣл, ел а есплі-кат'о прпн докса ші нѣ прпн тѣрпре орі тѣрпне! — Есте кѣ пѣтпндѣ, ка зп ротѣнѣ, каре ва сѣ фіе дпделлесѣ попорѣлві, сѣ

еспліче пе слава прпн докса? — Еллѣ се маі теде, кѣ вѣрѣндѣсе дп лімба пе-стрѣ тот квѣнте непріпміте де пагіѣнѣ дптреагѣ, вом ажѣпце ка сѣ нѣ маі дп деллецем лімба! Фіі сігѣр, кѣ орі че-ва фаче, нѣ ва фі маі греѣ де дпделле-декѣт православіа, благословіа ші алте-пептрѣ каре кѣнді „веніці сѣ ле дѣт ор-рѣтареа чеа маі де пе зртѣ.“ — Кѣ дп пароссісѣтѣл пагіоналісѣтѣлві, че фіерѣе-кѣм дп тоатѣ ротѣнпмеа, ка дп орі ма пароссісѣтѣ, сѣнт ші оамені каріі ворвѣсѣ ші дптраіѣреа, есте адеврѣат. Аста сѣ дптѣмплат ла тоате пагіѣнпле. Дар сігѣ дѣл пагіоналітѣдеі, нѣ есте сіпдѣл те-ші ал тѣѣ. Прекѣм дештептатѣл сіпдѣ де пагіоналітате, се стѣдеште акѣм а д-афарѣ тот че сѣа вѣрѣт фѣрѣ воіа п-штіпнда лѣі: тот ашеа ачест сіпдѣ де па-гіоналітате, дештептат фпнд еллѣ одатѣ нѣ ва прпмі пімік че нѣ ва вѣрреспнд-патѣреі лімбеі ротѣне. Фіі сігѣр, кѣ сіп-дѣл пагіѣнеі дптреці есте сѣлѣтос. Апо-ла тоатѣ дптѣмплареа, маі омѣ де оме-піе есте ачелла, каре чере ажѣторіѣл дел-тѣтѣ ші дела сворорі, декѣт ачелла, кар-деспредѣнд пе аі сѣі аллеаргѣ ла стрейн-Стрепнѣл пічі одатѣ нѣ те ва дпвѣрѣдпш-кѣ кѣлдѣра кѣ каре те прпметескѣ чеі де з-сѣпце ші де о лімбѣ кѣ тіне. Історі-есте марторѣ, кѣ патѣра ші-а ресѣзнат д-тоді ачеіа, каріі тѣлпюшп пе аі лор, а-аллергат сѣпт арппі стрейне.

Іар лімба ротѣнѣ, каре пе есте ма-пѣмаі сіпгѣрѣл ретас дела стрѣвѣпні по-стрі, — ачеастѣ лімбѣ фѣрѣшоасѣ, дѣлче-ші де маре прецѣ, се ва кѣлтпва ші в-дпфлорі ка о пѣжнтѣ де відѣ стрѣлѣчптѣ — ка о пѣжнтѣ де о відѣ маре! Ачеа-

стъ лѣтвѣ, а фост зпа мѣе шапте сѣте патрзечи де ані тѣтеле, песте каре а тѣте семініі стрейне п'аѣ пѣтѣт стрѣвате ка съ не авсоарѣ. Пе ачест тѣпте сѣптем даторі съ арѣнкѣм тоді ромѣніі кѣте о піатрѣ, ка съл фачет ші маі дпалт...

Краіова, дп 30. Декетврие 1845.

Он ромѣн.

Трѣсврі зшоре дп історіа Полоніеі.

(Ѣрмаре.)

Ѣпїреа Полоніеі кѣ вечїна Лїтваіе фѣ маі фїреаскѣ, пентрѣ ачееа ші дпделзот дѣрѣторе. Ла 1386 фїа лѣ Лѣдовїк Edvїга алеасѣ фїнд де рецінѣ ші сілітѣ ашї траѣе тѣпа дела логоднікѣл съѣ дѣчеле Вїхелм де Австріа, се тѣрїтѣ дѣпѣ Іагелло тареле прїнчїпе ал Лїтваіеі, каре пе атѣпчі ера пѣгѣп (кѣчї крещїністѣл дп ачел веак дпкъ пѣ стрѣвѣтѣсе дп ачеле дїпѣтѣрї), дар воте зѣндѣсе лѣѣ пѣте де Владїслав II. Іагелло. Дптр'ачееа лїтва шї датїпеле дїнеа депѣртаді пе лїтваі шї пе полонї зпї де алдії; крещїністѣл каре пѣмаі акѣм се дптродѣсе ла лїтваі, дпкъ пѣ апѣкасерѣ ал префаче попїі дп о легѣміпте полїтїкѣ, дпкът фрадії вїтреці амѣндої зїтѣнд де тоте алте осевїрї съшї кѣпоскѣ рѣдїреа шї фрѣдіа пѣмаі дпн фѣкѣтѣл крѣчїі шї дпн алте церїмонїї вїсерїчещї, вѣпѣ орѣ кѣм е шї асѣзї пе ла тѣлді рѣсѣрїтенї. Кѣ тоте ачестеа полонї дпсодїді кѣ лїтваіі ажѣпсерѣ маі тарї дп контра петдїлор. Сѣптреції Владїслав III., Касїмїр IV., Іоан I., Альбрехт, Александрѣ, іар маі вѣртос сѣпт Сїцістѣнд I. шї Пѣа пѣлѣ спре ашї 1500—1572 се

пѣреа кѣ Полоніа ва пѣтеа зпїлі пе петдї дп атѣта, кѣт съшї рекѣдїце дїпѣтѣрїле пердѣте шї марціпїле фїрещї. Пе ла 1558 се дптрѣвѣ шї Лїфландїа кѣ Лїтваіа, прїпѣтмаре шї кѣ Полоніа, іар Кѣрландїа ла 1561 девенї васалѣ ла полонї. Дела 1569 Лїтваіа кѣ Полоніа дпченѣрѣ а дїнеа діета дппрезѣлѣ тот ла зп лок; аша Полоніа се фѣкѣ чел маі таре стат дп Европа рѣсѣрїтеанѣ, дѣпѣ че маі вѣртос стеаоа Ѣпгарїеі кѣзѣсе ла Мохач шї тѣркѣл domnїа дп Бѣда. — Дпсъ тот пе ачеле тїмпѣрї воїерїі, пе воїнд а рекѣнѣще дрептѣл де domnїе а фамїліеі Іагеллонїлор, чї пѣлѣкѣндѣле а се фолосї де дрептѣл алецерїі, фѣкѣрѣ тронѣл Полоніеі де вѣпзаре, фамїліїле воїерещї се петѣдеторїа кѣ тронѣл, дп време че пе лѣкѣвїторїі орашелор дп деспоїерѣ кѣ тотѣл де ачел таре дрепт ал алецерїі. Песте ачееаста воїерїі дпкъ дела 1404 дпшї лѣасерѣ шї дрептѣл де а дїнеа діете дїстрїктѣале (кѣтѣ сѣпг шї ла пої пѣлѣ асѣзї конгрегаціїле таркале), дптрѣ каре се прегѣтїа пентрѣ діета депералѣ; зп дрепт певѣтѣтѣторїѣ дп сїне, кѣпоскѣт шї дп репѣлїчеле антїче шї дп зпеле статѣрї маі пѣѣ, каре дпсъ ла полонї лѣѣ зп дпдрептарїѣ (directio) фѣрте перїкѣлос, кѣм се ва ведеа маі дп жос. Ла 1430 дп діета дела Вїлпа воїерїі дпшї стѣрсерѣ дрептѣл, ка пічї зпѣл дпн еї съ пѣ пѣтѣ фї лѣат ла прїнсѣре, дѣкѣт пѣмаі дѣпѣ ешїреа септїндеї де осѣндѣ, саѣ де л'аї апѣка дп фапта крїмїналѣ. Дп діета дела 1454 воїерїі маі трасерѣ ла сїне дрептѣл де а дпчене рѣсѣвоїе шї а дпкеїе паче, фѣрѣ а дптрева пе реѣеле; іар дела 1468 дптродѣсерѣ леѣеа де а трїміте кѣте дої депѣтаді дпн фїекаре дїпѣт, дпсъ кѣ іп-

стръкциі date de trimidatorі, дела каре депътаціі пѣ се пвтеа авате, пічі а глѣсві дѣпъ конвінцереа лор. Съв Александръ діета къщигі пълъ ші дрептѣла de а вате вані, de а пввліка леціле нѣ ші инспекціа маі палтѣ песте тѣте трівѣпалеле. Аша пв-тереа рецелѣ ера фѣрте рестрінсѣ. Боіерімеа маі шеарсѣ діатре сіне тѣте осеві-ріле de рангарі, адікъ дутре воіері домноіа дп фагѣ къ леціле о депліпъ екалітате. *) Рецелле пвтеа дензмі пвмаі воіері пѣтѣ-тені ла постѣріле de мітрополіці, епіскопі, воівозі, кастемані ші міністріі, каріі дп-превѣз форма сенатѣла ла діетѣ. — Дп веакѣла ал 16леа, дела 1520—60, кънд Еуропа дптреагѣ ера кѣтріератѣ de чертеле релецебсе дпсоціте de рѣсвоіе крѣте дп-тре р. католичі ші дісіденці, адікъ лѣ-терані, калвіні, сочініані ш. а., Полоніа дпкъ свѣері фѣрте тѣлат, пълъ кънд атѣт дісіденціі, кът ші гр. пезніціі дп діета дела Віана 1563 къщигарѣ дрептѣріле de каре се вѣкѣра ші католичіі. Дптрѣчереа четатеа Столенск, тѣріа апѣрѣтѣре а Полоніей ла рѣѣла Dніпер къѣз дп тѣпа рѣшілор. Іар пе кънд пачеа релецеопарѣ компѣсѣ дп сіпѣл дѣреі ера сѣ адѣкъ ві-некъвѣптаре, зрсіта чеа реа а Полоніей воі, ка фаміліа домнітоаре а Іагеллонілор сѣ апвіе къ тотѣла дп а. 1572.

Пълъ маі віедѣвіа тѣдѣларі дпн фамі-ліа рецеаскъ, іптріга воіерілор алегѣторі се рестріндеа пвмаі ла пѣтѣрѣл ачелораш; іар de ачі дпколо Полоніа се фѣкѣ стат къ тотѣла електів ші рѣмасе аша песте о сѣтѣ de ані, адікъ пълъ ла 1791, кънд

*) Маі тоате ачесте трѣсѣрї ле vedem ші дп векеа констітѣціе а патріей нѣстрѣ. Б.

полоніі — deodatѣ къ Франгозіі — се дп-черкарѣ аші ставілі о констітѣціе фѣрїп-тѣре. Ла 1573 полоніі алаесерѣ de реце пе прїнціпеле Франгозеск Епрік de Ан- (Anjou), каре жѣрѣ пе аша пѣмітеле Раст-сонта, към аі зіче: о леце de авр дп партеа педертѣрїтеі лібертѣці а воіерілор. Дар Епрік пе дппѣкъндѣсе къ датіпеле полонілор песте пѣціп фѣці ла патріа са-внде сѣпт пѣме de Епрік III. се фѣкѣ реце. Дпн ачел тімп дпкѣче зра дптре партїде ажѣнсе дп сѣперлатів ші — ка ла маі тѣлате алте дѣрї, токма ші пе ла поі — зпеле фаміліі дпфѣлкѣрате de рѣсѣпаре кіетарѣ арте стрѣпне дп патріе. Полоніа ла 1575 алаесерѣ de реце пе прїнціпеле Трансілваніей Стефан Баторі. Дѣпъ мѣр-теа ачестѣвіа ла 1580 партїда фаміліей За-моіскі міжлочїнд аледереа лѣсісістѣнд прїнціпелѣі дела Сведіа продѣсе зп рѣс-воіѣ грѣѣ дптре Полоніа ші Сведіа, каре діпѣз пълъ ла 1660, кънд Полоніа фѣ сілі-тѣ дп пачеа дела Оліва а да Ліфландіе ла Сведіа, іар пе Прѣсіа о лѣз прїнціпеле-петдеск пѣміт de Brandенбург. Пе атѣч-воіерімеа маі трасе ла сіне ші зп ал-дрепт маре, de а се конфедера дптре сіне ші de а рїдіка арте токма ші асѣпра ре-целѣі, фѣрѣ а дптрева пе орѣшані ші не-дѣрані. Дѣпъ славѣл Сїсістѣнд III. зрїтї-міпгосѣла Владіслав IV., іар дѣпъ ачел-Іоан II.; апоі Касїмір V. дела 1648—72. Съв ачест Касїмір репѣвліка полоанѣ се кѣтропї дп сіне атѣт de тѣлат, дпкът ші-дѣларіі пѣ се маі дінеа пічі къ о легѣміте-стрїнсѣ воіі кътрѣ алціі. Пѣнтрѣче? Пѣн-трѣкъ воіеріі ла діете дп лок сѣ лѣкѣре-ші сѣ лецівеаскъ дѣпъ о маіорїтате, е-дптрѣдѣсерѣ аша пѣмітѣла liberum veto,

чел маї влѣстѣмат привілеціѣ дін кѣте с'аѣ поменїт. Ачел veto (опреск) днсемна, кѣ дакѣ дін тот нѣмѣрѣл депѣтаділор с'ар адеце вн сїнгѣр депѣтат, каре сѣ нѣ сїмѣцѣ тот зна кѣ чеїмалді, ел пѣтеа нїмїчі ледеа, тѣкар де ар фї фост чеа маї сѣлѣтѣ. Акѣм стрѣніні вечїні авеа сѣ кѣмпере с'аѣ сѣ амѣціаскѣ нѣмаї пе зпѣл с'аѣ дої дін депѣтадії діетеї полѣне, пентрѣ-ка ачеціа сѣ стрїце дн адѣпаре: veto! шї кѣ ачеааста сѣ рѣстѣрне челе маї фрѣмѣсе планѣрї шї дотрепрїндерї але статѣлѣ, сѣ опѣчіаскѣ рѣсвоїе, с'аѣ сѣ ле порнїаскѣ, сѣ днкеїе, с'аѣ сѣ спаргѣ пачеа дѣпѣ плак шї капрїд. Апої фїндкѣ воїерїї авеа шї дрептѣл де конфедерацие шї де їнсѣрекціе, де ачі пѣ-пѣ ла вѣязареа (proditio, trahison) де стат ера нѣмаї вн паш. Дндатѣ че вн діїнѣт, с'аѣ шї нѣмаї дѣѣ треї фамїлії воїереції се сокотїа вѣтѣмате де кѣтрѣ гѣверн, пѣтеа кїеа арне стрїне, с'аѣ се пѣтеа рѣне де кѣтрѣ стат шї а се свѣпне ла алѣл, пентрѣкѣ днсаш ледеа ле да ачел дрепт с'аѣ маї віне кѣтезаре. Де ачі врѣлѣ, кѣ зпїї партизанї пе ла 1654 ажтарѣ десвіпареа казачїлор шї свѣппереа лор ла протекторатѣ тѣскалїлор, апої шї четатеа Смоленскѣл а дѣа ѳрѣ шї Кїевѣл шї Украина де песте Днїпрѣ дн пачеа де Андѣрсѣв 1667 трекарѣ дн свѣранїтатеа Рѣсіеї. Атѣнчі, прекѣм Полївії преспѣсесе кѣ 100 шї маї пайте кѣдереа репѣвлїчеї romane, ша редеце Іоан Касїмїр дн кѣзѣлѣтѣл сѣлѣ остїт ла 4. Ізліе 1661 дн діетѣ презїсе кѣрат: пентрѣ че, прїн чїне шї кѣм Полонїа ва devenї одатѣ тѣїатѣ дн вѣрді. — Дѣпѣ мѣртеа лѣ Іоан Касїмїр воїерїтеа маї сѣракѣ дар тѣлѣт маї вѣмѣрѣсѣ рѣешї а пѣне дн трон пе Мі-

хаїл Вісповїдкї, каре днсѣ нїчі декѣм нѣ мерїтѣ корѣнѣ шї трон. — Ъртамѣл ачестѣїа фѣ кѣпоскѣтѣл ероѣ Іоан Со-віескї дела 1674—96, каре скѣпѣ Віена шї пе пемді де пѣтереа тѣрчїлор. Понїатовскї рекѣпоскѣ шї ел тѣрїа днвоїелїлор прїн каре Полонїа лѣсасе Рѣсіеї атѣтеа ді-пѣтѣрї шї четѣді, днкеїнд кѣ Рѣсіа „о паче де вечї“ ла 1686; дар шї Рѣсіа се дндатѣ лѣ Понїатовскї, прекѣм шїм кѣ то-дії, ка сѣл ажѣте а кѣпрїнде Молдавіа шї Цара ромѣнеаскѣ кѣ артеле, о днвоїалѣ, де каре ачесте дѣрї нѣ шїа нїмїк. Днсѣ де ачестеа нѣ авем а пе тїра дотрѣ нїмїк, пентрѣкѣ дн ачел веак, дар маї вѣрѣтос дела Лѣдовїк XIV. редеце Франдеї дїпло-мациї днвѣдасерѣ а нѣ респекта днтрѣ нїмїк дрептѣрїле статѣрїлор шї а ле па-діїлор, чї паціїле шї попѣрѣле ера прївіте нѣмаї ка неще тѣрѣме де віте, дѣрїле ка неще кѣмпїї дешерте, пе каре ар авеа а ле днпѣрді днтре сїне кѣтева фамїлії до-мнїѣре, рѣпїнд зпеле маї тѣлѣт, алтеле маї пѣдїн, дѣпѣ кѣм се сїмѣдіа де тарї, їар апѣте статѣрїле маї нїчі нѣмаї аша ера сїгѣре, дакѣ чеї тарї нѣ се пѣтеа днвої асѣпра прѣзеї. — Дѣпѣ мѣртеа лѣ Понїатовскї тронѣл Полонїеї рѣмасе де лічїта-ціе пентрѣ чеї карїї да маї тѣлѣт; маї вѣр-ѣтос попа Polїgnас днсѣрчїнат де Лѣдовїк XIV. прѣдѣ сѣме фѣрте марї де ванї спре а корѣмпе пе алегѣторї шї аї дндѣплека сѣ кїеѣме де реде пе прїнчїпеле Конті; дар фѣрѣ нїчі вн фолос, пентрѣкѣ прїнчї-пеле де Саксонїа Авгѣст II. ажѣторат маї вѣрѣтос де Петрѣ I. дарѣл Рѣсіеї ажѣнсе пе тронѣл репѣвлїчеї полѣне, кареа днсѣ акѣм devenїсе ла таре пепѣтїнѣцѣ. Кѣ тѣте ачестеа пе кѣнд Швеціа свѣт днфрїкошатѣл

Карол XII. пърта арме ловиогъто̀ре спре то̀те пърциле, dieta Полониѣ ла 1704 detroniъ пе Август ши алеасе реце пе Станислав Лесчински воиводѣла din Посен, каре дусъ дѣпъ дои апи фѣ сѣлит а рестигѣи корона кѣ рѣшиѣ. Дѣпъ мъртеа лѣи Август II. ла 1733 (1. Февр.), каре фѣсесе реце мѣнтос, дар десфърнат ши прѣдѣторѣ, Европа дѣтреагъ се пѣсе дѣ мишкаре прии чеврта ескатъ асѣпра тропѣлѣи репѣвѣичѣи полѣне. Де ши ачел стат дѣкъ пе атѣлѣи апѣнеа вѣзѣнд кѣ окѣи, де ши червѣичѣи воѣеримѣи ши анархѣи еѣ вѣмилисеръ фѣрте таре дрептѣриме корѣнеи, тотѣш атѣт принципеле Август фѣѣла рѣпосатѣлѣи реце, кѣт ши непорочѣтѣла пе-реце Станислаѣ Лесчински кѣтнат ал рецелѣи Францѣи се лѣпта дѣн то̀те пѣтерѣле спре а ажѣнѣе ла пѣмитѣла троп, амѣндоѣ дѣши кѣзѣта алиаѣи ши патриѣи; дела Спаниа пѣпъ дѣ фѣндѣла Рѣсѣи се череа сѣоцелѣе ши авереа попорѣлор спре а дѣтѣмеѣе тропѣла Полониѣи, кѣтронѣт де тѣрѣвателе патѣмѣи але воѣерѣлор, карѣи дѣчѣепѣсеръ а крѣде, кѣ ачѣиа ле сѣлт чѣи маѣ вѣви протекторѣи, карѣи дѣи дѣндѣпъ кѣ авр маѣ тѣлт. Аша дѣи dieta адѣнатъ ла 12. Септ. аврѣла францѣозеск ши дѣстерѣтатѣеа (гѣвѣчѣи) дипломатѣлор скоасе маѣорѣтатѣе пѣнтрѣ Ст. Лесчински. Дѣсѣ парѣтѣида чѣеалалѣт трѣкѣнд din Варшавѣиа пѣсте рѣѣ ла Прага алеасе дѣпъ кѣтева зѣле де реце пе принципеле Фрѣдерѣк Август III. Ачѣастъ алеѣере а дѣа фѣ маѣ вѣрѣтос рѣсѣлатѣла инфлѣнѣеѣи рѣсѣдѣи, каре спре а дѣсѣрѣка пе алегѣторѣи се апроѣиѣсе кѣ трѣпе пѣмѣтѣроасе ла марѣнѣеле полѣне, кѣш ши

а Австриѣи, кареа тот кѣ ачел скоп грѣтѣдѣсе трѣпе дѣи вѣчѣина Сѣлесѣе. Амѣндѣо ачѣеле пѣтерѣи трѣвѣеа сѣ се театъ де реце кѣт ар фѣи фѣост Лесчински, рѣдѣи ши приѣтѣиа касѣи домѣнѣтоаре din Францѣи векеѣи ши пѣмѣпѣкѣтеѣи дѣмѣтанѣе а Австриѣи ши а Рѣсѣи. Рѣсѣи се теѣеа, кѣ пе лѣпѣи Лесчински и се ва тѣѣиа то̀гъ инфлѣнѣнда дѣи Полониа, ѣар Австриа пърта фрѣкѣ, кѣтѣи фамѣлиа Бѣрѣвѣонѣлор, кареа домѣниа дѣи Францѣи, вѣрсасе сѣоцѣе тѣлт пѣнтрѣ трѣпѣла Спаниѣи ши ал Португалѣиѣи, кѣт ши пѣнтрѣ ал Сѣчилиѣи токѣта дѣи контра Австриѣи, се ва маѣ дѣтѣрѣи ши кѣтѣрѣ Полониа. Аша дар статѣла Полониѣи ажѣсесе сѣи амѣндѣо капѣте! Рецелѣе Станислаѣ венѣсе дѣи Варшавѣиа. О оастѣ тѣвѣскѣлеаскѣ дѣи фѣтѣрѣи де аколо, вѣртѣринѣндѣла пѣпъ ла Данѣи ши дѣпъ атакѣрѣи грѣеле кѣпрѣнѣзѣнд ши ачѣетатѣе ла 28. Јан. 1734 рецелѣе скѣпъ маѣ ка прии вѣреѣилѣе аѣѣлѣи, пѣнтрѣ-кѣ Рѣсѣи пѣсесе вѣи предѣ фѣарте таре пе капѣлѣи чѣлѣвѣиаш. Аѣѣт Август III. фѣи рѣкѣви скѣт де реце дѣи то̀гъ Полониа. Дѣсѣ Станислаѣ дѣринѣд а крѣѣда вѣрсареа сѣи сѣоцѣе поѣтѣи пе паѣиа са а се сѣѣвѣне дѣи маѣпѣлѣи сѣѣ реце. Францѣи дѣпѣртатъ прѣтѣлт де Полониа пѣи пѣтѣ дѣи тѣнде дѣринѣт ажѣторѣи.

(Ва вѣрма.)

Din MAGAZINѢLA ISTORIK socii tom. III. дѣнтрѣг. Дѣнѣи авѣонаѣи сѣи вѣи воѣаскѣ ал рѣдѣка пѣмѣтѣрѣнд предѣла 2 арѣиат.